

สปป.ลาว กับการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO)

1. บทนำ

1.1 การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของ สปป. ลาว : ความเป็นมา

รัฐบาลแห่งชาติ สปป. ลาว ได้ยื่นคำขอเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ปี 2540 และในปีต่อมาคือในปี 2541 คณะมนตรีทั่วไป (General Council) ขององค์การการค้าโลกก็ได้จัดตั้งคณะทำงาน (Working Party) เพื่อตรวจสอบคำขอเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของ สปป. ลาว ซึ่งระบุข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการค้า และนโยบายเศรษฐกิจของ สปป. ลาว ภายใต้มาตรา 12 (Article XII) ของความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกหลังจากผ่านการตรวจสอบและขั้นตอนต่างๆ ขององค์การการค้าโลกมาแล้ว 15 ปี ในที่สุดคณะมนตรีทั่วไปขององค์การการค้าโลกก็ได้อนุมัติการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2555 และสภาแห่งชาติ สปป. ลาว ได้ให้สัตยาบันให้ สปป. ลาวเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2555 ที่ผ่านมา โดย สปป. ลาว ได้นำส่งตราสารการยอมรับในพิธีสารการเข้าเป็นสมาชิก (Protocol on the Accession of the Lao People's Democratic Republic to the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization Done on 26 October 2012) ที่ สปป. ลาว ให้สัตยาบันแล้วแก่องค์การการค้าโลก และองค์การการค้าโลกได้ประกาศให้การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกของ สปป. ลาวมีผลสมบูรณ์เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2556 ซึ่งทำให้ สปป. ลาวได้เป็นสมาชิกลำดับที่ 158 ของสมาชิกขององค์การการค้าโลก หลังจากใช้เวลายาวนานถึง 15 ปีนับจากวันแรกที่ สปป. ลาว ได้เริ่มต้นการขอเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกนี้ ทั้งนี้ สปป. ลาว นั้นถือว่าเป็นประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนประเทศสุดท้ายที่เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ซึ่งภายหลังจาก สปป. ลาว ได้ให้สัตยาบันแก่ออกตกลงการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกแล้ว สมาคมอาเซียนก็จะสามารถรวมมติดีได้เป็นเสียงเดียวในการลงมติต่าง ๆ ในที่ประชุมขององค์การการค้าโลกได้

1.2 หลักการและเหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและผลต่อ สปป. ลาว ในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

รัฐบาล สปป. ลาว คาดว่า สปป. ลาว จะได้ประโยชน์จากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ดังนี้ จะช่วยยกระดับการค้า ส่งเสริมการค้าและการลงทุนของ สปป. ลาว โดยจะทำให้ สปป. ลาวสามารถดึงดูด

นักลงทุนจากต่างประเทศได้มากขึ้น เนื่องจาก สปป. ลาว ได้แสดงให้เห็นประชาคมโลกได้รับรู้ว่า สปป. ลาว สามารถนำหลักการที่คาดการณ์ล่วงหน้ามาใช้ได้ มีความโปร่งใส และมีกฎเกณฑ์ต่อเศรษฐกิจของตน และยังช่วยเปิดตลาดของ สปป. ลาวให้กว้างขึ้น ซึ่งทำให้ สปป. ลาว สามารถส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศได้มากขึ้น รวมทั้ง ช่วยยกระดับเศรษฐกิจของ สปป. ลาว ให้สามารถเข้ากับเครือข่ายของนานาชาติได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริม การเติบโตของเศรษฐกิจของ สปป. ลาว มากขึ้น เช่นเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ ที่เคยมีระบบเศรษฐกิจแบบ รวมศูนย์ เช่น ประเทศเวียดนาม เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อ สปป. ลาว ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกแล้ว สปป. ลาว จะมีสิทธิและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- สิทธิในการเข้าถึงตลาดของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกประเทศอื่น ๆ ตามกฎเกณฑ์ของ องค์การการค้าโลกและข้อผูกพันต่าง ๆ ที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการส่งออกของ สปป. ลาว ไปยังประเทศ อื่น ๆ ได้มากขึ้น
- สิทธิในการเป็นส่วนหนึ่งของระบบการค้าระหว่างประเทศที่โปร่งใสและคาดการณ์ได้ตามที่ได้ ตกลงกับประเทศสมาชิกอื่นอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ข้อตกลงขององค์การการค้าโลกนั้นรวมถึงข้อตกลงเรื่อง การผ่านแดนสำหรับประเทศที่ไม่มีทางออกทะเลด้วย
- สิทธิในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกซึ่งเป็นกระบวนการทางกฎหมาย ที่เหมือนกับกระบวนการทางการศาลซึ่งประเทศสมาชิกสามารถดำเนินการดังกล่าวได้หากพบว่าประเทศ สมาชิกอื่น ๆ กำลังดำเนินการใด ๆ ที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก
- สิทธิสำหรับ สปป. ลาว ในฐานะประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดซึ่งจะได้รับสิทธิพิเศษในการยืดหยุ่น ผ่อนผันในเงื่อนไขต่าง ๆ ในช่วงเปลี่ยนผ่าน (Transitional Period) เช่น สิทธิทางการค้า Sanitary and Phytosanitary Measures, Technical Barriers to Trade, Trade-Related Intellectual Property Rights เป็นต้น
- หน้าที่ในการดำเนินการตามข้อผูกพันในการเปิดตลาดของ สปป. ลาว ในระดับที่ สปป. ลาว ได้ ตกลงไว้ในการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก
- หน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกโดยการดำเนินการปฏิรูปในด้าน

ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ สปป. ลาว มีระบบการค้าที่แข็งแกร่งขึ้นและสามารถดึงดูดให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ ใน สปป. ลาว มากขึ้น

จากที่กล่าวมาแล้ว ท่านผู้อ่านอาจเข้าใจว่า สปป. ลาว น่าจะได้รับประโยชน์อย่างมากในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกนี้ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่านยังคงมีความเห็นว่า สปป. ลาว อาจไม่ได้รับประโยชน์มากนัก เพราะไม่มีอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อส่งออกมากเท่าที่ควร และส่วนใหญ่นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศซึ่งอาจทำให้ สปป. ลาว เสียเปรียบทางการค้าเสียด้วยซ้ำ ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งขององค์การการค้าโลกที่กำหนดให้สินค้านำเข้าและสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตภายในประเทศจะต้องอยู่ภายใต้การแข่งขันที่เท่าเทียมกันซึ่งช่วยลดการกีดกันทางการค้าของประเทศผู้นำเข้าลง ซึ่งหลักการเช่นนี้จะได้ผลและมีประสิทธิภาพเมื่อประเทศผู้นำเข้าและประเทศผู้ส่งออกมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกยังจะทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจของ สปป. ลาว โดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็กที่มีผลประกอบการไม่มากอีกด้วย

1.3 ความสำคัญของการที่ สปป. ลาว เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในฐานะประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด

องค์การสหประชาชาติได้จัดให้ สปป. ลาวอยู่ในสถานะประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด โดยพิจารณาจากรายได้ต่อหัว ดัชนีด้านทรัพยากรมนุษย์ และ ดัชนีทางด้านเศรษฐกิจของ สปป. ลาว (http://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/ldc_info.shtml) ซึ่ง สปป. ลาว เองก็ได้ใช้ประโยชน์จากการดำเนินการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกในการปฏิรูประบบการค้าและเศรษฐกิจของ สปป. ลาว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้วางรากฐานที่สำคัญให้แก่ สปป. ลาว ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals) ภายในปี 2558 และให้ สปป. ลาว พ้นจากสถานะประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดได้ภายในปี 2563

ทั้งนี้ ก่อนที่ สปป. ลาว จะได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในฐานะประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดนั้น สปป. ลาว ต้องผ่านการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมาย การพัฒนาระบบการค้ารวมทั้งการพัฒนา ระบบโครงสร้างพื้นฐานครั้งใหญ่ ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของ สปป. ลาว นั้น เปรียบเสมือน

หลักฐานในการปรับใช้แนวทางในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด (Guidelines on LDCs' Accessions) และแนวทางฉบับใหม่ซึ่งได้รับการอนุมัติเมื่อเดือนกรกฎาคม 2555 ที่เพิ่งผ่านมา โดยแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดประเทศอื่น ๆ เช่น ไลบีเรีย คอโมโรส อัฟกานิสถาน ภูฏาน อิเควทอเรียลกินี เอธิโอเปีย เซาตูเมและปรินซิปี ชูดาน วานูอาตู และ เยเมน มีกระบวนการที่เร็วขึ้นได้

2. การดำเนินการพัฒนากฎหมายที่ผ่านมาของ สปป. ลาว ในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก

รัฐบาล สปป. ลาว ได้เริ่มดำเนินการปฏิรูปกฎหมายครั้งใหญ่ใน สปป. ลาว มาแล้วกว่า 10 ปี โดยดำเนินการเปลี่ยนแปลงจากระบบกฎหมายที่ออกโดยประกาศ (Decrees) เป็นระบบกฎหมายที่มีพื้นฐานอยู่บนกฎหมาย (Laws) ที่ออกโดยสภาแห่งชาติ สปป. ลาว จนถึงปัจจุบัน สปป. ลาวได้แก้ไขและบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเข้าเป็นสมาชิกและหลักเกณฑ์ ข้อกำหนดต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกแล้วกว่า 90 ฉบับ ซึ่งรวมถึงกฎหมายในด้านการลงทุน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายศุลกากร กฎหมายเกี่ยวกับศาลประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้า มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น โดยการแก้ไขและออกกฎหมายใหม่ ๆ นั้น สปป. ลาว ก็ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและได้รับความช่วยเหลือด้านเทคนิคเพื่อสนับสนุนการเจรจากับประเทศสมาชิกอื่น ๆ มาโดยตลอด

ทั้งนี้ ก่อนที่ สปป. ลาว จะได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกนั้น สปป. ลาว ได้มีการเจรจาในระดับทวิภาคีกับสมาชิกองค์การการค้าโลกจำนวน 9 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา จีน สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา และยูเครน ซึ่งจากหลักการการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ขององค์การการค้าโลกนั้นจะทำให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกที่เหลือทั้งหมด รวมทั้งประเทศไทยได้รับผลประโยชน์จากสิทธิและข้อผูกพันเช่นเดียวกับการเจรจาทวิภาคีดังกล่าวทุกประการ

เมื่อ สปป. ลาว ได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกแล้ว ข้อผูกพันที่ สปป. ลาว ต้องปฏิบัติตามโดยสังเขปมีดังต่อไปนี้

1. การเปิดตลาด (Market Opening)

1.1 การเปิดตลาดสินค้า

สำหรับการเปิดตลาดสินค้านั้น สปป.ลาว ได้ตกลงที่จะกำหนดอัตราภาษีสูงสุดโดยแบ่งเป็นประเภทของสินค้า ดังนี้

1. สินค้าทุกประเภท อัตราภาษีเฉลี่ยสูงสุดไม่เกิน 18.8 %
2. สินค้าเกษตร อัตราภาษีสูงสุดไม่เกิน 19.3 %
3. สินค้าอื่นๆ อัตราภาษีสูงสุดไม่เกิน 18.7 %

1.2 การเปิดตลาดด้านการบริการ

สำหรับการเปิดตลาดด้านการบริการภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ นั้น สปป.ลาว ได้ตกลงเกี่ยวกับการเปิดตลาดไว้ในการบริการ 10 หมวดหลัก ซึ่งครอบคลุมถึง 79 หมวดย่อย โดย 10 หมวดหลักนั้น ได้แก่

1. หมวดการบริการธุรกิจ (Business Services)
2. หมวดการบริการด้านการสื่อสารและการส่งพัสดุ (Courier and Telecoms Services)
3. หมวดการบริการก่อสร้าง (Construction)
4. หมวดการบริการจัดจำหน่าย (Distribution)
5. หมวดการบริการด้านการศึกษาเอกชน (Private Education)
6. หมวดการบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services)
7. หมวดการบริการด้านการประกันภัย (Insurance)
8. หมวดการบริการด้านการธนาคารและการเงินอื่น ๆ (Banking and Other Finances)
9. หมวดการบริการโรงพยาบาลเอกชน (Private Hospital Services) และ
10. หมวดการบริการด้านการท่องเที่ยวและการขนส่งทางอากาศ (Tourism and Air Transport)

2. ข้อผูกพันอื่นๆ

นอกจากการเปิดตลาดการค้าและบริการแล้ว สปป.ลาว ยังมีสิทธิและพันธะหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามความตกลงต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกซึ่งรวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

2.1 อัตราภาษีศุลกากร (Tariff) จะต้องไม่เกินกว่าที่อัตราภาษีที่กำหนดไว้ใน การเปิดตลาดสินค้าโดยที่ ภาษีที่เรียกเก็บนั้นเป็นภาษีศุลกากรทั่วไปและต้องไม่มีการเรียกเก็บภาษีและค่าใช้จ่ายอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก

2.2 การอุดหนุนสินค้าเกษตร (Agricultural Subsidies) จะต้องเป็นไปตามที่ตกลงไว้ใน Schedule of commitments ของ สปป. ลาว และต้องไม่มีการอุดหนุนเพื่อการส่งออก

2.3 กฎระเบียบขององค์การการค้าโลก (WTO rules) ซึ่ง สปป. ลาว จะต้องปฏิบัติตามทันทีที่เข้าเป็น สมาชิก อาทิ กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) การตรวจสินค้าก่อนส่งออก (Preshipment Inspection) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping measures) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing duty) มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard) การประเมินราคาศุลกากร (Customs valuation) มาตรการการส่งออกรวมถึงการห้ามส่งออก (Export measure including prohibitions) การอุดหนุน (Subsidies) มาตรการการค้าที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน (Trade-related investment measures) เขตปลอดอากร (Free zones) กฎระเบียบขั้นตอนการขนส่งผ่านแดน (Laws on transit operations) สิทธิ พิเศษทางการค้าระดับทวิภาคี (Preferential trade under bilateral agreement) ข้อตกลงระดับภูมิภาคต่างๆ (Regional and other agreements)

2.4 บังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องตามความตกลงว่าด้วยมาตรการ อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade) และมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures) ก่อนวันที่ 1 มกราคม 2558

2.5 ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้านการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPs) ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2559

2.6 รัฐวิสาหกิจ (State enterprises) จะดำเนินการนำเข้าและส่งออกในทางพาณิชย์และจะต้องแจ้งการนำเข้าและส่งออกนั้นต่อองค์การการค้าโลก

2.7 การควบคุมราคา (Price controls) จะต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบขององค์การการค้าโลกว่าด้วยการค้าสินค้า สินค้าเกษตร และการบริการ

2.8 บริษัทและบุคคลธรรมดาทั่วไปมีสิทธิในการร้องเรียนการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ (Right to legal appeal) ที่ดำเนินงานภายใต้กฎระเบียบขององค์การการค้าโลกซึ่งรวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบทางการค้า การอุดหนุน การประเมินราคาศุลกากร สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และกฎระเบียบการบริการภายในประเทศ

2.9 สปป. ลาว จะดำเนินการตามข้อผูกพันต่อองค์การการค้าโลกในการดำเนินการให้กฎระเบียบต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกสามารถบังคับใช้ได้ทั่วประเทศโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการหรือความช่วยเหลือทางการศาล

2.10 การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ ของภาครัฐ (Government fees and charges for services) จะต้องเป็นไปตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก

2.11 การเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการนำเข้า (Taxes and other charges on imports) เป็นไปตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกซึ่งรวมถึงหลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National treatment)

2.12 ไม่ใช้มาตรการจำกัดปริมาณ (Quantitative restriction) อันได้แก่ การออกใบอนุญาต (Licensing) การกำหนดโควตา (Quotas) ข้อห้ามต่างๆ (Prohibitions) การห้ามและข้อจำกัดอื่น ๆ (Bans and other restrictions) เว้นแต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารดุลการชำระเงินของประเทศ (Balance of payments purposes) ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก

2.13 ความโปร่งใส (Transparency) สปป. ลาว จะต้องแจ้ง initial notification ภายในเวลา 6 เดือน และแจ้งกฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบขององค์การการค้าโลกต่อองค์การ

การค้าโลกเพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์และทางอินเทอร์เน็ต และจะต้องจัดให้มีการประกาศทางราชการ (Official Gazette) ภายใน 3 ปี

แม้การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกนั้นจะเปิดโอกาสให้แก่ประเทศสมาชิกอย่างมากในการเข้าถึงตลาดของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ทั่วโลก แต่นั่นก็หมายถึงค่าตอบแทนอย่างสูงที่ประเทศที่ต้องการเข้าเป็นสมาชิกต้องเสียให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ตามหลักการต่างตอบแทนขององค์การการค้าโลก ดังนั้น ประเทศที่ต้องการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกจึงต้องปรับปรุงทั้งระบบเศรษฐกิจ ระบบกฎหมาย รวมทั้งทัศนคติของประชาชนในประเทศให้รองรับแนวคิดขององค์การการค้าโลกและการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย อย่างไรก็ดี ในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกสำหรับ สปป. ลาว ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด สปป. ลาว จะได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างและเป็นพิเศษจากประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการได้รับการผ่อนผันการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกด้วย

3. กฎหมายปัจจุบันของ สปป. ลาว ที่ยังไม่ได้บังคับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก ระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผันในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว (Transitional Period) และขั้นตอนการดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผัน

ถึงแม้ว่า สปป. ลาว จะได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งบัญญัติกฎหมายใหม่อีกหลายฉบับเพื่อรองรับการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ดี เนื่องจากความขัดข้องทางเทคนิคหลายประการ เช่น การขาดแคลนเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัยต่าง ๆ หรือการขาดความรู้ความสามารถทางด้านเทคนิค รวมทั้งการขาดแคลนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจากองค์การนานาชาติหรือประเทศอื่น ๆ ที่มีข้อมูลเช่นนั้น (World Trade Organization 2) ทำให้ สปป. ลาว ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายที่ได้ตราออกมาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกภายในวันที่ สปป. ลาว ได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกได้ ดังนั้น การช่วยเหลือทางด้านเทคนิคเพื่อการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของ สปป. ลาว ที่เกี่ยวข้อง การลงทุนในเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นรวมทั้งความร่วมมือจากองค์การนานาชาติรวมทั้งประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ สปป. ลาว สามารถดำเนินการบังคับใช้กฎเกณฑ์ทั้งหมดใน สปป. ลาว ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก ทั้งนี้ สปป. ลาว ได้ตกลงที่จะบังคับใช้กฎหมายทุกฉบับ

ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลกอย่างเต็มรูปแบบภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยที่ สปป. ลาว เองก็มีแผนการที่เสนอต่อองค์การการค้าโลกเพื่อการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

3.1 ความตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures – SPS Agreement)

ความตกลงว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช คือ ความตกลงระหว่างประเทศ สมาชิกขององค์การการค้าโลกที่กล่าวถึงสิทธิที่ให้กับประเทศสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่จำเป็นขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้ควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารต่าง ๆ ไม่ให้เกิดโทษหรือผลเสียต่อชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์อ้างอิงในการกำหนดมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ การกำหนดมาตรการนั้นจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ ไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า และต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้ามากเกินไปจนความจำเป็น

สำหรับการดำเนินการทางกฎหมายของ สปป. ลาว เกี่ยวกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชนั้น ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา สปป. ลาว ได้ดำเนินการพัฒนากฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้กฎหมายภายในของ สปป. ลาว มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลกกว่า 20 ฉบับในหมวดต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น ในหมวดของความปลอดภัยทางด้านอาหาร (Food Safety) สปป. ลาว มีการบัญญัติกฎหมายข้อตกลงว่าด้วยการตรวจตราอาหาร ขึ้นมาใหม่ ในหมวดของสุขภาพสัตว์ (Animal Health) ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการประมง สำหรับหมวดสุขภาพพืช (Plant Health) มีการบัญญัติกฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยการป้องกันพืชเพิ่มเติม สำหรับในหมวดการให้ข้อมูลนั้นก็ได้มีการบัญญัติดำรัสว่าด้วยการแจ้งและการสนองข้อมูลที่ติดพันกับการค้า เพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการในการบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้หลาย ๆ ฉบับ สปป. ลาว ก็ได้รับการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เช่น องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (United States Agency for International Development - USAID) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank - ADB) องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations - FAO) เป็นต้น (World Trade Organization 3)

อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายต่าง ๆ จะได้ถูกบัญญัติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่สำหรับการบังคับใช้กฎหมายในหมวดความปลอดภัยทางด้านอาหารและสุขภาพสัตว์และสุขภาพพืชนั้น สปป. ลาว จะดำเนินการเพื่อให้กฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีผลบังคับใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 โดยมีแผนการดำเนินงานคร่าว ๆ ภายในปี 2556 และ 2557 ดังนี้ (World Trade Organization 7)

แผนการดำเนินงานและความต้องการการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในปี 2556

สปป. ลาว จะดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่การบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชซึ่งบัญญัติขึ้นมาใหม่ รวมทั้งเอกสารความตกลงมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อแจกจ่ายให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ นอกจากนี้ สปป. ลาว จะดำเนินการจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงทางด้านสุขอนามัยและภาคเกษตรกรรม ซึ่งรวมถึงการจัดหาทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือที่จำเป็นต่อการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวและจัดการอบรมหรือทัศนศึกษาสำหรับเจ้าหน้าที่ประเมินความเสี่ยงดังกล่าว

สำหรับการดำเนินการทางด้านการพัฒนาบุคลากรและเพิ่มการมีส่วนร่วมของ สปป. ลาว ในองค์การการค้าโลกนั้น สปป. ลาว จะจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชแห่งชาติขึ้นเพื่อดูแลกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการคัดเลือกตัวแทนจาก สปป. ลาว เพื่อเข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลกด้วย

ทั้งนี้ สปป. ลาว จะจัดการตรวจสอบแผนงานประจำปีในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเพื่อรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการพัฒนาการบังคับใช้กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แผนการดำเนินงานและความต้องการการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในปี 2557

สปป. ลาว จะเริ่มดำเนินการเพื่อบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยทำการปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการตรวจสอบแผนงานประจำปีที่ได้ดำเนินการไปในปี 2556 ทั้งนี้ หากมีความจำเป็น สปป. ลาว ก็จะดำเนินการจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมเพื่อปรึกษาหารือถึงแนวทางในการดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ สปป. ลาว จะดำเนินการให้ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกของ สปป. ลาว เข้าร่วม

ในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลกและการประชุมอื่น ๆ ขององค์การการค้าโลกที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สปป. ลาว จะจัดการตรวจสอบแผนงานประจำปี ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และ ในท้ายที่สุดก่อนการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชอย่างเต็มรูปแบบ ในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 สปป. ลาว ได้วางแผนที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชกับประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกประเทศอื่นอีกด้วย

3.2 ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade - TBT Agreement)

ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าเป็นความตกลงที่อยู่ภายใต้กรอบของ องค์การการค้าโลก เพื่อให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกมั่นใจว่ากฎระเบียบทางเทคนิค (Technical Regulations) มาตรฐาน (Standards) ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อและฉลากสินค้า และกระบวนการประเมินความสอดคล้อง (Conformity Assessment Procedures) ที่ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกออกมานั้นจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศ และให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าของ สปป. ลาว มีลักษณะไม่แตกต่างจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช กล่าวคือ ถึงแม้ว่า สปป. ลาว จะได้ดำเนินการแก้ไขและบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอย่างครบถ้วนแล้ว เช่น การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน และดำรงบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน และข้อตกลงว่าด้วยการตรวจตราคุณภาพสินค้า เป็นต้น แต่ด้วยอุปสรรคบางประการ เช่น การขาดความเชี่ยวชาญหรือความสามารถทางด้านเทคนิคต่าง ๆ จึงส่งผลให้ สปป. ลาว ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายที่ตราขึ้นเหล่านั้นได้อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ สปป. ลาว จะดำเนินการเพื่อให้กฎหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าทั้งหมด มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 โดยมีแผนการดำเนินงานคร่าว ๆ ภายในปี 2556 และ 2557 ดังนี้

แผนการดำเนินงานและความต้องการการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในปี 2556

สปป. ลาว จะดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าซึ่งรวมถึงกฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน และดำรงบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐาน ด้วย นอกจากนี้ สปป. ลาว จะรับเอาแผนการระยะกลางถึงระยะยาวในด้าน การพัฒนากิจการโครงสร้างพื้นฐานและเตรียมการบังคับใช้แผนการดังกล่าวซึ่งคาดว่าจะได้รับรองแผนการ ดังกล่าวในเดือนกุมภาพันธ์นี้และดำเนินการบังคับใช้ในระยะเวลาต่อไป

สำหรับการดำเนินการทางด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ สปป. ลาว ในองค์การการค้าโลก สปป. ลาว จะดำเนินการคัดเลือกตัวแทนเพื่อเข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการอุปสรรค ทางเทคนิคต่อการค้าขององค์การการค้าโลก และในด้านการประเมินผลการดำเนินการนั้น สปป. ลาว จะจัดการตรวจสอบแผนงานประจำปีในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในปี 2557 ต่อไป

แผนการดำเนินงานและความต้องการการช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในปี 2557

สำหรับการดำเนินการในปี 2557 การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการอุปสรรคทาง เทคนิคต่อการค้าจะไม่มีแตกต่างจากการดำเนินการสำหรับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชมากนัก โดย สปป. ลาว จะเริ่มดำเนินการโดยทำการปรึกษาหารือ เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่พบในการตรวจสอบแผนงานประจำปีที่ได้ดำเนินการไปในปี 2556 ทั้งนี้ หากมีความ จำเป็น สปป. ลาว ก็จะมีการจัดการให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมเพื่อปรึกษาหารือถึงแนวทาง ในการดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ สปป. ลาว จะดำเนินการให้ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกของ สปป. ลาว เข้าร่วมใน การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าขององค์การการค้าโลกและ การประชุมอื่น ๆ ขององค์การการค้าโลกที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สปป. ลาว จะจัดการตรวจสอบแผนงานประจำปี ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าและ ในท้ายที่สุดก่อนการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าอย่างเต็ม รูปแบบ ในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 สปป. ลาว ได้วางแผนที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับมาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้ากับประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกประเทศอื่นด้วยเช่นกัน

3.3 ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้านการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPs)

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญานั้น สปป. ลาว ได้ดำเนินการแก้ไข

กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Law) ซึ่งรัฐบาล สปป. ลาว ได้ประกาศใช้กฎหมายที่ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้านการค้าขององค์การการค้าโลก เมื่อเดือนธันวาคม 2554 อย่างไรก็ดี เนื่องจากข้อขัดขัดทางเทคนิคบางประการ สปป. ลาว จึงได้ตกลงที่จะดำเนินการเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 โดยในระหว่างปี 2556-2558 นั้น สปป. ลาว จะดำเนินการเพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้กับประชาชน พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อรองรับข้อมูล จัดการฝึกอบรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการพัฒนาข้อมูลในแผนผังสำหรับการแจกจ่าย จัดการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม และการคุ้มครองพันธุ์พืช เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสินค้า ตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการและทนายความ เป็นต้น

4. สรุป

ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา สปป. ลาว ต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงและบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมมากมายเพื่อให้ สปป. ลาว มีกฎหมายที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลก ซึ่ง สปป. ลาว ก็ได้มีการดำเนินการดังกล่าวแล้วเสร็จไปด้วยดี ทำให้ ณ ปัจจุบัน กฎหมายของ สปป. ลาว เริ่มมีมาตรฐานมากขึ้นในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ดี เนื่องจาก สปป. ลาว ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดซึ่งจะได้รับการผ่อนผันการบังคับใช้กฎหมายในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น เมื่อถึงเวลาที่ สปป. ลาว ได้มีการพัฒนาระบบทางเทคนิคของ สปป. ลาว ให้รองรับการบังคับใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและได้ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องจนถึงจุดที่ สปป. ลาว พร้อมต่อการบังคับใช้กฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องกับความตกลงต่าง ๆ ภายใต้องค์การการค้าโลกแล้ว เมื่อนั้น ท่านที่สนใจจะทำธุรกิจใน สปป. ลาว หรือส่งสินค้าออกไปยัง สปป. ลาว ในอนาคต อาจจะต้องเผชิญกับมาตรฐานและการตรวจสอบต่าง ๆ ในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน รวมทั้ง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่รัดกุมมากขึ้น

แหล่งอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ,2555 :

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2555, ตุลาคม)." .คณะมนตรีใหญ่แห่งองค์การการค้าโลก มีมติเห็นชอบให้ สปป. ลาว เป็นสมาชิก WTO." [ออนไลน์] .เข้าถึงได้จาก : www.dtn.go.th.)วันที่ค้นข้อมูล : 7 ธันวาคม 2555.

ทัชชมัย ,2551 :

ทัชชมัย ฤกษ์สุต . กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2551 .

ลิตนีย์, 2555 :

(ลิตนีย์) จารุตา เต็มโชค แปลและเรียบเรียง(. (2555, มีนาคม). " ลาวกับการเข้าเป็นสมาชิก WTO " .

[ออนไลน์] .เข้าถึงได้จาก : www.isc-gspa.org/article/file/201238181941.pdf.)วันที่ค้นข้อมูล : 7 ธันวาคม 2555.

World Trade Organization 1:

World Trade Organization. (2012, October). "ACCESSIONS: General Council accepts Laos' membership, only ratification left." [Online]. Access from : http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/acc_lao_26oct12_e.htm. (last access on 7 December 2012).

World Trade Organization 2:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, June). "ACCESSION OF THE LAO PDR – Checklist of Illustrative Sanitary and Phytosanitary (SPS) and Technical Barriers to Trade (TBT) Issues for Consideration in Accession (WT/ACC/LAO/6/Rev.4)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FC%2A%29+%26language=1. (last access on 1 December 2012).

World Trade Organization 3:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, July). "ACCESSION OF THE LAO PDR -

Action Plan on the Legislative Work and Implementation of the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS) (WT/ACC/LAO/13/Rev.7)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FCLAO%FC%2A%29+%&language=1. (last access on 1 December 2012).

World Trade Organization 4:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, July). "ACCESSION OF THE LAO PDR - Action Plan on the Legislative Work and Implementation of the Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT) (WT/ACC/LAO/14/Rev.7)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FCLAO%FC%2A%29+%&language=1. (last access on 1 December 2012).

World Trade Organization 5:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, June). "ACCESSION OF THE LAO PDR - Action Plan on the Legislative Work and Implementation of the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) (WT/ACC/LAO/15/Rev.6)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FCLAO%FC%2A%29+%&language=1. (last access on 1 December 2012).

World Trade Organization 6:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, October). "ACCESSION OF THE LAO PDR - Summary of the Tenth and Final Meeting of the Working Party (WT/ACC/LAO/46)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FCLAO%FC%2A%29+%&language=1. (last access on 1 December 2012).

World Trade Organization 7:

Working Party on the Accession of the Lao PDR. (2012, October). "ACCESSION OF THE LAO PDR - Report of the Working Party on the Accession of Lao PDR to the World Trade Organization (WT/ACC/LAO/45)." [Online]. Access from : http://docsonline.wto.org/imrd/gen_searchResult.asp?RN=0&searchtype=browse&q1=%28+%40meta%5FSymbol+WT%FCACC%FCLAO%FC%2A%29+&language=1. (last access on 1 December 2012).